

SVENSKA
MUSIKERFÖRBUNDET

REMISSYTTRANDE
2024-12-10

SVERIGES
YRKESMUSIKERFÖRBUND

Justitiedepartementet
Diarienummer:
Ju2024/02104

Per e-post till:
ju.remissvar@regeringskansliet.se, och
ju.13@regeringskansliet.se

Svenska Musikerförbundet och Sveriges Yrkesmusikerförbunds remissyttrande över Promemoria (Ju2024/02104) Ändrade ersättningsregler för användning av musik

Presentation

Svenska Musikerförbundet (SMF) och Sveriges Yrkesmusikerförbund (SYMF) utgör tillsammans Sveriges fackförbund för professionella musiker och artister. Vi representerar över 5 000 yrkesverksamma musiker och artister inom ett brett spektrum av musikaliska genrer. Tillsammans agerar vi för att bevaka och förbättra våra medlemmars arbets- och avtalsvillkor samt att säkerställa att musiker och artister får den ersättning och erkännande de förtjänar för sitt arbete och sina prestationer.

Inledning

Att EU-kommissionen inte har lyckats hitta en lösning för de medlemsstater som vill behålla ömsesidighetsprincipen innebär ett nederlag för Sveriges musiker, artister och independentmusikbolag. Vi delar regeringens analys avseende att den s.k. RAAP-domen från EU-domstolen kommer innebära stora förluster för rättighetshavarna och höjda kostnader för användarna. Vi välkomnar även regeringens avsikt att fortsätta driva frågan på EU-nivå om lagändringar som skulle ge medlemsstaterna möjlighet att ställa ömsesidighetskrav gentemot länder som begränsat erkännandet av svenska musikinspelningar.

Den föreslagna ändringen kommer innebära allvarliga ekonomiska konsekvenser

Ett avskaffande av ömsesidighetsprincipen kommer innebära allvarliga ekonomiska konsekvenser för Sveriges musiker och artister. Det bör inte ha undgått regeringen att musiker redan idag befinner sig i en av de mest utsatta situationerna när det gäller att få en skälig ersättning för sina rättigheter i förhållande till det värde de skapar på musikinspelningar. Musiker får i regel enbart en låg engångsersättning i utbyte mot sin medverkan och sina rättigheter kopplade till sin prestation vid en musikinspelning. De har inga avtal om royalty, vilket innebär att SAMI:s kollektiva förvaltning i stort sett är den enda fortsatta avkastning de kan förlita sig på för de prestationer de bidragit med till musikinspelningar. Då SAMI:s förvaltning grundar sig på tvångslicensen i § 47 URL omfattar deras insamling inte heller det nyttjande som sker via streamingtjänster (nyttjande som sker vid en plats och tidpunkt som användarna själv väljer), där de största ekonomiska värdena skapas. Musikernas intäkter från en musikinspelning är således redan idag mycket låga och denna föreslagna ändring kommer att ytterligare urvattna dem.

Vi delar regeringens analys att den föreslagna ändringen kommer få både direkta och långsiktiga ekonomiska konsekvenser. Dock är det uteslutet att prishöjningar kommer kunna ske i en sådan omfattning att de täcker upp för överföringen till medverkande musiker på tidigare oskyddad repertoar. En aspekt som vi anser att regeringen inte belyst i detta sammanhang är konsekvensen att prishöjningar för användarna kommer innebära att allt fler kommer gå över till friköpt musik¹ eller AI-genererad musik. Redan idag väljer många användare att gå över till friköpt musik med anledning av att deras låga marginaler. Med höjda priser för användningen av musik är risken hög att betydligt fler användare övergår till sådana alternativ, vilket kommer innebära en urholkning av hela det ekonomiska systemet för rättighetshavarna. I värsta fall innebär den föreslagna ändringen att musikanvändningen upphör helt, i vart fall på den offentliga framförandemarknaden.

SMF och SYMF menar att regeringen måste bevaka denna utveckling noga och redan nu införa kompensatoriska åtgärder. Redan innan denna föreslagna ändring fanns starka skäl till att stärka musikernas möjlighet till en skälig ersättning genom att inkludera dem i streamingeekonomin. Med denna föreslagna ändring finns det ytterligare incitament att instifta

¹ Med friköpt musik avses musik där musikskaparen överlåtit samtliga exklusiva rättigheter för all framtid, så kallad total buyout. Friköpt musik kallas även royaltyfri musik eller olicensierad musik, då samtliga rättighetshavare avsäger sig sin ersättningsrätt och träder ur förvaltningsorganisationer (som t.ex. Stim och SAMI) i samband med överlåtelsen av rättigheterna.

en obligatorisk minimiersättning för streaming som inte kan förhandlas bort, dvs. en oavvislig ersättningsrätt. Detta är en åtgärd som vi menar är nödvändig för att den svenska musikbranschen överhuvudtaget ska kunna existera i framtiden.

SMF och SYMF vill även uppmana regeringen att överväga särskilda stödinsatser för att kompensera för intäktsbortfallet och stärka branschen, exempelvis genom ett riktat kulturstöd eller näringspolitiska åtgärder.

Föreslagen tid för ikraftträdande är för tidigt

Förslaget om att förordningsändringarna ska träda i kraft redan den 1 mars 2025 innebär en alldeles för kort tid från regeringsbeslut till ikraftträdande. Den föreslagna ändringen kommer redan i sig innebära stora ekonomiska förluster. Att därtill inte ge berörda rättighetshavarorganisationer tillräckligt med tid att ställa om och förhandla upp priserna kommer leda till ytterligare skada. Ikraftträdandet måste skjutas upp till den 1 januari 2026 för att minimera konsekvenserna av den föreslagna ändringen. SMF och SYMF hänvisar i denna del till vad SAMI har anfört i sitt remissyttrande.

Stockholm som ovan,

Karin Inde
Förbundsordförande
Svenska Musikerförbundet

Gunnar Jönsson
Förbundsordförande
Sveriges Yrkesmusikerförbund